

Schola Europaea

Bureau van de secretaris-generaal

Cel pedagogische ontwikkeling

Ref.: 2010-D-681-nl-2

Orig.: NL

Leerplan Nederlands Taal II voor het voortgezet onderwijs (Dutch Syllabus LII – secondary cycle)

GOEDGEKEURD DOOR DE PEDAGOGISCH RAAD VAN 4 EN 5 FEBRUARI 2010 TE BRUSSEL

Treedt in werking in september 2010

Index

Inleiding	3
1 Doelstellingen.....	6
1.1 Algemene doelstellingen	6
1.2 Vakspecifieke doelstellingen	6
2 Inhoud	8
2.1 Bovenbouw – jaar 6 en 7 – 3 lessen per week.....	9
2.1.1 Luisteren.....	10
2.1.2 Lezen.....	11
2.1.3 Spreken (gesprekken/monoloog)	13
2.1.4 Schrijven.....	15
3 Didactische aanpak	18
4 Evaluatie van de leerresultaten	20
4.1 Functie en principes van de evaluatie van de leerresultaten	20
4.2 Deelname aan de lessen.....	20
4.3 Schriftelijk werk en toetsen.....	21
4.3.1 Bovenbouw – jaar 6 en 7.....	21
4.4 Het bacculaureaatsexamen.....	25
4.4.1 Schriftelijk bacculaureaatsexamen	25
Bijlage I: Voorbeelden van geschikte romans voor LII.....	38
Bijlage II: Leeswijzer Taalunie	39

INLEIDING

Met ingang van 1 september 2010 worden voor het voortgezet onderwijs van de Europese Scholen de nieuwe leerplannen voor Nederlands Taal I, II, III en IV van kracht, evenals het leerplan Nederlands Taal I Verdieping. Met ingang van die datum treedt ook het nieuwe leerplan voor het Kleuter- en Lager Onderwijs in werking.

Bij de opstelling van deze leerplannen is rekening gehouden met de noodzaak een ononderbroken ontwikkelingslijn te garanderen tussen het lager en het voortgezet onderwijs, met de uitkomsten van de evaluatie van de vorige leerplannen en de daaruit ontwikkelde praktijk, met veranderde interne inzichten en met externe adviezen, met de wens de balans tussen kennis en vaardigheden te optimaliseren en met de algemeen gevoelde behoefte om waar mogelijk de Europese dimensie een meer zichtbare plaats in de leerplannen te geven.

Het Leerplan Nederlands Taal II voor het voortgezet onderwijs van de Europese Scholen vormt met ingang van 1 september 2010 de basis voor het aanleren van kennis, inzicht en vaardigheden behorend bij het vak Nederlands Taal II. Het leerplan richt zich in een doorlopende leerlijn op de eisen voor het schriftelijke en mondelinge eindexamen, zoals voor het laatst vastgelegd in document 97-D-32 van de Europese scholen (wordt herzien). De opzet van het leerplan richt zich naar document 2009-D-213. Binnen het kader van de beschreven doelen ligt de verantwoordelijkheid voor de opbouw en inhoud van de lessen bij de leraar.

Dit leerplan onderscheidt zich op veel gebieden van de vorige versie. De belangrijkste wijziging is dat de leerplandoelstellingen werden afgestemd op het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (ERK) (2001). Een andere belangrijk aspect is dat in dit leerplan rekening is gehouden met de competenties zoals die zijn overeengekomen in de Lisbon Strategy. Zie verder onder *Vernieuwingen*.

Drie fasen

Binnen het voortgezet onderwijs aan de Europese Scholen worden drie fasen onderscheiden: de observatiecyclus, preoriëntatiecyclus en oriëntatiecyclus. Dit leerplan hanteert in plaats van de standaardbenamingen de termen onderbouw, middenbouw en bovenbouw:

- observatiecyclus (jaar 2, 3): onderbouw
- preoriëntatiecyclus (jaar 4, 5): middenbouw
- oriëntatiecyclus (jaar 6, 7): bovenbouw

In het Nederlandse onderwijs correspondeert jaar 1 met groep 8 van de basisschool, jaar 2, 3 en 4 corresponderen met de onderbouw en jaar 5, 6 en 7 met de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. In het Vlaamse onderwijs correspondeert jaar 1 met jaar 6 van het lager of primair onderwijs, jaar 2 en 3 corresponderen met de eerste graad van het secundair onderwijs, jaar 4 en 5 met de tweede graad van het secundair onderwijs en jaar 6 en 7 met de derde graad van het secundair onderwijs. De Vlaamse fasering stemt dus meer overeen met die van de Europese Scholen dan de Nederlandse. De hier gehanteerde termen onderbouw en bovenbouw hebben een iets andere betekenis dan in Nederland.

Opbouw

Het leerplan LII heeft enkel betrekking op de laatste fase, met name de bovenbouw. Na een beschrijving van de beginsituatie volgt een algemene beschrijving van het beheersingsniveau. Hierna volgt per deelvaardigheid een overzicht van de leerdoelen en leerinhouden. De didactische aanpak komt in hoofdstuk 3 aan bod. De evaluatie van de leerresultaten wordt in hoofdstuk 4 uiteengezet.

Waar het leerplan korthedshalve spreekt van 'de leraar' en 'de leerling', zijn deze aanduidingen uiteraard algemeen en seksenneutraal bedoeld.

Vernieuwingen

Dit leerplan bevat een groot aantal wijzigingen ten opzichte van het vorige leerplan, dat in maart 1999 in werking trad. Hierna volgt een opsomming van de belangrijkste wijzigingen.

De leerplandoelstellingen zijn afgestemd op het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (ERK). Het ERK is ontwikkeld door de Raad van Europa en verschaft een gemeenschappelijke basis voor het ontwikkelen van taalcursussen, leerplanrichtlijnen, examens en leerboeken in heel Europa (Council of Europe, 2001, Nederlandse Taalunie, 2006). Het ERK beschrijft wat taalleerders moeten leren om taal te kunnen gebruiken voor communicatie en welke kennis en vaardigheden zij moeten ontwikkelen om daarbij doeltreffend te kunnen handelen. In dit leerplan worden de niveaubeschrijvingen van het ERK onderverdeeld in vier vaardigheden; met name: luisteren, lezen, spreken en schrijven, waarbij de vaardigheid *spreken* opgedeeld wordt in gesprekken en monologen en de vaardigheid *lezen*, in zakelijke teksten en literaire teksten. Woordenschat en grammatica vormen dus geen aparte onderdelen meer, maar maken deel uit van de andere vaardigheden. Bij elke deelvaardigheid worden bij de leerdoelen en leerinhouden concrete en relevante voorbeelden gegeven uit de domeinen dagelijks leven en opleiding. De vier vaardigheden spelen een even grote rol en moeten bijgevolg ook op evenwaardige wijze geëvalueerd worden. De competenties waarop het onderwijs zich richt, zijn die competenties die zijn overeengekomen in de Lisbon Strategy: communicatie in de moedertaal, communicatie in vreemde talen, digitale competentie, leercompetentie, interpersoonlijke, interculturele sociale en civiele competentie, ondernemerschap en cultureel bewustzijn.

De tweede belangrijke wijziging is dat het mondelinge eindexamen (BAC) uitsluitend over de 6 gelezen boeken handelt. In dit examen worden de mondelinge taalvaardigheid én de literaire competentie getoetst. Het schriftelijke eerste semesterexamen (pré-BAC) en het schriftelijke tweede semesterexamen (BAC) bestaat uit twee delen, elk voor 50 van de 100 punten. Deel I is tekstbegrip, waarbij de lengte van de tekst 1000 woorden bedraagt en deel II is een stelopdracht, waarbij kan worden gekozen uit twee opdrachten, waarvan een verband houdt met de tekst uit deel I en een meer creatieve opdracht. Het opstel heeft een lengte van minimum 500 en maximum 600 woorden. In hoofdstuk 4.4 (p. 24) worden de vernieuwde baccalaureaatsexamens uitvoerig toegelicht.

Dit leerplan is tot stand gekomen in samenwerking tussen de Vlaamse inspecteur, mevrouw E. Vermeire, en de Nederlandse inspecteur, de heer R.J. Ensing, en de coördinatoren en docenten uit beide taalgebieden, onder eindverantwoordelijkheid van drs. R.J. Ensing.

1 DOELSTELLINGEN

1.1 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

Het secundair onderwijs in de Europese Scholen heeft een dubbele opdracht. Enerzijds heeft het als taak een basisopleiding te verstrekken, anderzijds dient het de leerlingen te stimuleren in hun persoonlijke ontwikkeling in een ruime sociale en culturele context. De basisopleiding houdt het verwerven in van kennis en inzicht, concepten en vaardigheden eigen aan een vakdomein. Leerlingen leren om hun kennis te beschrijven, te interpreteren, te beoordelen en toe te passen. De persoonlijke ontwikkeling van leerlingen speelt zich af in een ruime waaier aan contexten waaronder morele, sociale en culturele. In hun persoonlijke ontwikkeling worden leerlingen zich bewust van hun gedrag, leren ze de wereld begrijpen waarin ze werken en leven, en ontwikkelen ze hun persoonlijkheid. Beide opdrachten vormen in onderlinge samenhang de basis voor het onderwijs.

Deze twee algemene doelstellingen worden nagestreefd in de context van een sterk bewustzijn van de Europese realiteit. Deze realiteit laat zich kenmerken door de rijkdom van de Europese culturen. Dit bewustzijn en de ervaring die leerlingen opdoen in de loop van hun gezamenlijke Europese schooltijd, zou moeten leiden tot een respectvolle houding ten aanzien van de tradities van elk Europees land en ten aanzien van hun eigen identiteit en die van anderen.

1.2 VAKSPECIFIEKE DOELSTELLINGEN

In de Europese Scholen moeten de leerlingen naast hun moedertaal ook verschillende vreemde talen op een hoog niveau beheersen. Het moedertaalonderwijs wordt gedoceerd in de moedertaalsectie of de specifieke moedertaallessen voor SWALS lessen ('Students Without a Language Section'). De schoolse ontwikkeling van de meertaligheid start in de eerste klas van het primair onderwijs waar de kinderen kennis maken met hun eerste vreemde taal (LII). Het verwerven van de tweede taal loopt door in het volledige curriculum van het secundair onderwijs en wordt afgerond met een examen in het Europees Baccalaureaat aan het einde van het zevende jaar. In het derde leerjaar van het secundair onderwijs kent de taalontwikkeling een extra verdieping via de vakken die in de tweede taal onderwezen worden (onder andere geschiedenis en aardrijkskunde).

Alle leerlingen leren een derde taal (LIII) vanaf het tweede tot en met het vijfde leerjaar van het secundair onderwijs. Daarna kunnen ze deze derde taal kiezen in het zesde en zevende jaar, als optie voor het Europees Baccalaureaat. Ook een vierde taal kan geleerd worden op school vanaf het vierde leerjaar van het secundair onderwijs. Een vijfde taal kan vanaf het zesde leerjaar van het secundair onderwijs gevolgd worden. Naast de basisopleiding zorgen de scholen ook voor een meer informele taalsterke omgeving. Het samen opgroeien in een meertalige omgeving biedt vanzelfsprekend een schat aan kansen om de algemene taalvaardigheid van de leerlingen te versterken.

Het is uiteraard van belang om binnen de Europese Scholen het beoogde beheersingsniveau van de studie van de tweede taal vast te leggen. In afwachting van een dergelijke afspraak, kiest het leerplan LII Nederlands ervoor om de leerplandoelstellingen af te stemmen op het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (ERK) (2001). Het ERK beschrijft wat taalleerders moeten leren om taal te kunnen gebruiken voor communicatie en welke kennis en vaardigheden zij moeten ontwikkelen om daarbij doeltreffend te kunnen handelen. Het Referentiekader definieert ook vaardigheidsniveaus waarmee de voortgang van leerders levenslang kan worden gemeten in iedere fase van het leerproces. Dit biedt de mogelijkheid om op termijn op een gefundeerde wijze de prestaties van de leerlingen in LII Nederlands te vergelijken met die van andere tweede talen en tegemoet te komen aan de bepaling ter zake.¹

In dit leerplan wordt ervan uitgegaan dat het volgende niveau uit het ERK moet worden bereikt om te kunnen slagen voor het vak LII Nederlands:
op het **einde** van het **zevende leerjaar** secundair onderwijs: ERK Niveau **C1** voor alle vaardigheden

Dit leerplan reikt een aantal handvatten aan om de talige competentie op een valide en betrouwbare wijze te evalueren.

Kiezen voor LII Nederlands, betekent dus kiezen voor een transparant en evenwichtig taalaanbod (op Europese leest geschoeid). Dit wordt aangevuld – in overeenstemming met de algemene doelstellingen van de Europese Scholen – met een taalkundige, culturele, historische en actuele inkijk in de diversiteit en rijkdom van het Nederlandse taalgebied.

---

¹ 'Leerlingen moeten weten waar hun prestaties zich situeren ten aanzien van de prestaties van de andere leerlingen in dezelfde of de andere secties. Dit vergt coördinatie tussen de leraren van dezelfde en de verschillende secties om ervoor te zorgen dat de toetsen vergelijkbaar zijn. '(Digest of Decisions of the Board of Governors of the European Schools, 2008-D-36-en-8)

2 INHOUD

INLEIDING

Nederlands als LII

Aan de Europese Scholen leren alle leerlingen een tweede taal. Vanaf het zesde jaar bestaat er ook de mogelijkheid om Nederlands als tweede taal te kiezen als LII-optie voor het Baccalaureaat. De leerlingen blijven de vakken geschiedenis en aardrijkskunde wel volgen in de door hen eerder gekozen tweede taal.

In het programma wordt aandacht besteed aan de taalfamilie, de classificatie, de verspreiding en de geschiedenis van de Nederlandse taal en eigentijdse literatuur. Ook maken de leerlingen kennis met diverse culturele aspecten binnen het Nederlandse taalgebied, zowel tijdens de lessen als op excursies naar Vlaamse en Nederlandse steden.

Het leerplan voor Nederlands LII sluit aan bij de richtlijnen van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (ERK) (2001). Op het einde van het zevende jaar heeft de leerling het niveau C1 bereikt voor alle vaardigheden.

Hieronder worden de leerdoelen voor de bovenbouw nader uitgewerkt.

2.1 BOVENBOUW – JAAR 6 EN 7 – 3 LESUREN PER WEEK

Beschrijving beginsituatie

De leerling die Nederlands LII kiest heeft doorgaans tot en met het vijfde jaar de lessen Nederlands LIII of LIV gevolgd, maar beheerst de taal tenminste op B2 niveau om verscheidene redenen, bijvoorbeeld omdat één van beide ouders Nederlandstalig is of omdat hij het basisonderwijs in het Nederlands heeft gevolgd. Het vereiste beginniveau komt overeen met niveau **B2** (ERK).

Aan het begin van het zesde jaar heeft een leerling het volgende beheersingsniveau bereikt. Hij kan:

- de hoofdgedachte van een ingewikkelde tekst begrijpen, zowel over concrete als over abstracte onderwerpen.
- zo vloeiend en spontaan reageren dat een normale uitwisseling met moedertaalsprekers mogelijk is, zonder dat dit voor een van de partijen inspanningen met zich meebrengt.
- een duidelijke, gedetailleerde tekst produceren over een breed scala van onderwerpen.
- een standpunt over een actuele kwestie uiteenzetten en daarbij ingaan op de voor- en nadelen van diverse opties.

Algemene beschrijving van het Beheersingsniveau eind 7^e jaar (ERK, C1)

Aan het eind van het 7^e jaar heeft een leerling het volgende beheersingsniveau LII bereikt. Hij kan:

- een uitgebreid scala van veeleisende, lange teksten begrijpen en de impliciete betekenis herkennen.
- zichzelf vloeiend en spontaan uitdrukken zonder daarvoor aantoonbaar naar uitdrukkingen te moeten zoeken.
- flexibel en effectief met taal omgaan ten behoeve van sociale en academische doeleinden.
- een duidelijke, goed gestructureerde en gedetailleerde tekst over complexe onderwerpen produceren en daarbij gebruikmaken van organisatorische structuren en verbindingswoorden.

De volgende deelvaardigheden worden in het onderwijsproces onderscheiden, alsmede het lezen van literaire teksten:

- Luisteren
- Lezen
- Spreken
- Schrijven

Per deelvaardigheid worden hieronder de leerdoelen en leerinhouden nader uitgewerkt.

Leerdoelen en leerinhouden per deelvaardigheid

2.1.1 LUISTEREN

Leerdoelen

1. Gesprekken tussen moedertaalsprekers verstaan

De leerling kan met gemak veel van wat er om hem heen gezegd wordt, volgen, ook in groeps gesprekken en debatten over abstracte, complexe en onbekende onderwerpen. De leerling kan:

- gesprekken volgen over abstracte en onbekende onderwerpen.
- gesprekken volgen over alledaagse onderwerpen, ook wanneer er licht wordt afgeweken van de standaardtaal, of wanneer er woorden uit de omgangstaal gebruikt worden.
- een gesprek in de pauze over de lesinhoud volgen.
- een gesprek tussen meerdere moedertaalsprekers op bijvoorbeeld een feest volgen.
- een gesprek tijdens een rondleiding volgen.

2. Luisteren naar aankondigingen en instructies

De leerling kan de meeste lessen, lezingen, discussies, debatten en presentaties gemakkelijk volgen. De leerling kan aankondigingen en boodschappen over abstracte en concrete onderwerpen begrijpen, ook als zij in sneller tempo in de standaardtaal uitgesproken worden. Hij kan:

- de les begrijpen.
- opmerken dat een spreker overgaat naar een ander register, of gebruik maakt van omgangstaal.
- een lezing of een conferentie over een abstract onderwerp volgen.
- een presentatie volgen.
- een bijeenkomst bijwonen en lezingen volgen over onbekende onderwerpen.
- instructies en aankondigingen van de docent volgen.
- een beschrijving door een moedertaalspreker volgen.
- openbare aankondigingen van slechte kwaliteit, bijvoorbeeld op het station, volgen.

3. Luisteren naar tv-, video- en geluidsopnames

De leerling kan in de standaardtaal uitgesproken geluidsmateriaal begrijpen, maar ook lichte afwijkingen daarvan. Hij kan fijnere details vaststellen, inclusief impliciete attitudes en relaties tussen sprekers. Hij kan:

- instructievideo's volgen.
- een video over een onbekend onderwerp volgen.
- een discussieprogramma op tv zodanig volgen dat hij op basis daarvan een bijdrage kan leveren aan de discussie in de klas.
- uit een tv-programma de essentie halen voor een presentatie over het betreffende onderwerp.
- een discussie of interview op de radio volgen.
- de sportuitslagen op de radio volgen.
- actualiteitenprogramma's op tv begrijpen.

- de meeste tv-programma's volgen.
- Nederlandstalige liedjes begrijpen.
- het grootste deel van films en theatervoorstellingen in standaardtaal en lichte afwijkingen daarvan, begrijpen.

Leerinhoud

- Gesprekken, o.a. in de klas, over abstracte en onbekende onderwerpen, met lichte afwijkingen van de standaardtaal
- Lezing, conferentie, presentatie
- Instructies
- Beschrijving van voorwerp, persoon of situatie
- Routebeschrijving
- Bericht op antwoordapparaat
- Weerbericht op radio of tv
- Dagelijks nieuwsbulletin
- Actualiteitenprogramma op tv
- Interview of discussie op radio
- Spelletjesprogramma of quiz
- Nederlandstalige liedjes
- Nederlandstalige film en theater

2.1.2 LEZEN

De deelvaardigheid Lezen valt op dit niveau uiteen in zakelijk lezen, nl. het lezen van zogenaamde zakelijke teksten, en lezen ter ontspanning, nl. het lezen van hedendaagse literaire teksten.

A. ZAKELIJKE TEKSTEN

Leerdoelen

1. Correspondentie lezen
De leerling kan alle correspondentie begrijpen, als incidenteel een woordenboek gebruikt kan worden.
2. Oriënterend lezen
De leerling kan langere en complexe teksten snel doorlezen en de relevante details vinden. Hij kan snel de inhoud en relevantie bepalen van artikelen over een breed scala van onderwerpen. Hij kan:
  - snel de inhoud en relevantie bepalen van krantenartikelen, reglementen, berichten in een internetnieuwsgroep of zoekmachine en publicaties.

3. Lezen om informatie op te doen

De leerling kan lange en complexe artikelen tot in detail begrijpen die gaan over actuele problemen. Hij kan de fijnere details van deze artikelen, zoals attitudes en opinies, impliciet en expliciet verwoord, onderkennen. Hij kan:

- voorlichtings- en wervingsmateriaal over moeilijke onderwerpen begrijpen.
- schoolboeken begrijpen.
- achtergrondartikelen, columns en commentaren in dag- en weekbladen over onderwerpen van allerlei aard, waaronder politiek, economie, cultuur, godsdienst en techniek, begrijpen.
- met incidenteel gebruik van het woordenboek bijna alle niet-specialistische teksten begrijpen.

4. Instructies lezen

De leerling kan langere en complexe instructies over schoolse en andere opdrachten begrijpen. Hij kan:

- complexe studie-instructies en handleidingen begrijpen

Leerinhoud

- Zakelijke en persoonlijke correspondentie zoals brieven en e-mails
- Krantenartikelen
- Reglementen
- Zoekmachines op internet
- Internetnieuwsgroepen
- Voorlichtings- en wervingsmateriaal
- Achtergrondartikelen, commentaren en columns in dag- en weekbladen
- Verslagen
- Studie-instructies
- Complexe handleidingen
- Informatiefolders
- Eentalig woordenboek
- Menu's
- Schoolkrant
- Zwaardere lectuur als opinieweekbladen
- Televisie
- Kranten in de klas

B. LITERAIRE TEKSTEN

Aan het einde van klas 7LII heeft de leerling een C1-niveau in leesvaardigheid bereikt. De leerling kan de literaire teksten van hedendaagse auteurs begrijpen en samenvatten. Hij is in staat om de literaire tekst te analyseren en te interpreteren.

De te lezen werken worden beoordeeld op geschiktheid voor de anderstalige leerling. Daarbij dient er gelet te worden op de moeilijkheidsgraad van de woordenschat. De door de Nederlandse Taalunie ontwikkelde Leeswijzer (Bijlage II) is hierbij een zeer

bruikbaar instrument. Hedendaagse literaire werken (na 1945) komen het meest in aanmerking.

De Bijlage (I) met geschikte werken die in klas 6 en 7 gelezen kunnen worden, wordt elke drie jaar op de in-service training bijgewerkt en onder de docenten verspreid. Tevens wordt op de driejaarlijkse in-service training de definitieve lijst van verplichte boeken per schooljaar door de gezamenlijke docentenvergadering vastgesteld. Er dient een evenwichtige verdeling gemaakt te worden tussen romans van Vlaamse en Nederlandse origine.

Zie

Bijlage I: Lijst van geschikte romans voor bovenbouw LII

Bijlage II: Leeswijzer van De Nederlandse Taalunie

2.1.3 SPREKEN (GESPREKKEN/MONOLOOG)

A. GESPREKKEN

Leerdoelen

1. Informele gesprekken

De leerling kan taal flexibel en effectief gebruiken voor sociale doeleinden, inclusief emotioneel en humoristisch gebruik. De leerling kan complexe interacties tussen derden volgen en hieraan deelnemen in een groepsgesprek. Hij kan:

- tijdens de lunch een mop of een grappig verhaal vertellen aan medeleerlingen en docenten.
- bij het afscheid van een medeleerling zijn emoties onder woorden brengen.
- met medeleerlingen of docenten discussiëren over abstracte zaken als liefde, verdriet, etc.

2. Bijeenkomsten en vergaderingen

De leerling kan overtuigend een formeel standpunt beargumenteren door vloeiend, spontaan en adequaat te reageren op vragen en commentaar en tegenargumenten te beantwoorden. De leerling kan besprekingen gemakkelijk volgen, ook als het over abstracte, ingewikkelde of niet vertrouwde onderwerpen gaat. Hij kan:

- bij een overleg goed meedoen aan een heftige discussie over onbekende zaken.
- tijdens een vergadering met docenten een helder en formeel standpunt formuleren over bijv. een nieuwe lesmethode .

3. Zaken regelen

De leerling kan anderen motiveren. De leerling kan een vraag of probleem helder schetsen. De leerling kan een probleem uitleggen en met de betrokken personen onderhandelen over een oplossing. Hij kan:

- gedetailleerde instructies van de leraar zeer precies opvolgen.
- medecursisten motiveren om hun mening te geven over een opdracht.
- medecursisten duidelijk schetsen wat het probleem is met een opdracht
- een vriend uitleggen wat hem dwars zit
- in een winkel uitleggen wat het probleem is met een gekocht product.

4. Informatie uitwisselen

De leerling kan complexe informatie en adviezen begrijpen en uitwisselen in verband met de opleiding op school. De leerling kan volwaardig deelnemen aan een vraaggesprek, als ondervrager en ondervraagde, door vloeiend in te gaan op de punten die besproken worden. Hij kan:

- als woordvoerder van zijn werkgroep antwoord geven op vragen over een gezamenlijk project, gesteld door docenten.
- aan specialist tot in het detail vertellen wat er aan de hand is.
- bij een gemeentelijke instelling gedetailleerd antwoord geven op mogelijke vragen in verband met de aanvraag van bijvoorbeeld een reispas of document

Leerinhoud

- Uitvoerige informele gesprekken
- Formele discussies
- Vraagstukken of problemen
- Gedetailleerde informatie
- Gedetailleerde beschrijving van een procedure
- Informatie uit bronnen
- Vraaggesprek

B. MONOLOOG

Leerdoelen

1. Monologen

De leerling kan een duidelijke, gedetailleerde beschrijving geven van complexe onderwerpen. De leerling kan uitgebreide verhalen vertellen en beschrijvingen geven en daarbij ingaan op subthema's en het betoog afronden met een passende conclusie. De leerling kan een argumentatie ontwikkelen en daarbij belangrijke punten en relevante details presenteren. Hij kan:

- verslag doen van het mislukken van een project en van de oorzaken die daaraan ten grondslag liggen.
- uitgebreid verslag doen van een uiteenzetting of presentatie die hij bijgewoond heeft.
- in een evaluatiegesprek sterke en zwakke punten in het eigen leerproces beschrijven.
- in een aangifte verslag doen van een nare ervaring, bijvoorbeeld een beroving.
- als getuige zijn waarnemingen van bijvoorbeeld een ongeval beschrijven.

2. Een publiek toespreken

De leerling kan een duidelijke, goed gestructureerde presentatie geven over een complex onderwerp en daarbij standpunten ondersteunen met argumenten en relevante voorbeelden.

De leerling kan goed omgaan met onderbrekingen en daarop spontaan reageren. De leerling kan een heldere en duidelijke aankondiging doen en daarbij gebruik maken van de juiste intonatie. Hij kan:

- een zeer uitgebreide en gedetailleerde spreekbeurt geven.
- een heldere presentatie geven over een uitgevoerd project, een plan toelichten en over bevindingen of resultaten rapporteren.
- een voorstel of plan in detail presenteren
- een toneelstuk, een fictionele of non-fictionele tekst ten gehore brengen.

Leerinhoud

- Uitgebreid (evaluatie)verslag
- Evaluatiegesprek
- Gedetailleerde beschrijving
- Betoog
- Mondelinge samenvatting
- Persoonlijke en kritische reactie
- Uitgebreide spreekbeurt
- Heldere presentatie
- Toneelstuk, een fictionele of non-fictionele tekst

2.1.4 SCHRIJVEN

Leerdoelen

1. Correspondentie

De leerling kan een complexe zakelijke brief schrijven. Hij kan zich duidelijk en precies uitdrukken in persoonlijke correspondentie, en daarbij flexibel en effectief gebruik maken van de taal, inclusief toespelingen, grappen en emotionele taal. Hij kan:

- een brief schrijven aan de schoolleiding met een algemeen (formeel) verzoek, met onderbouwing.
- een brief schrijven aan de schoolleiding of aan een docent, waarin een bezwaar of protest wordt geuit en onderbouwd.
- een uitgebreide sollicitatiebrief schrijven.
- schriftelijk communiceren met een begeleider over het uitvoeren van een onderzoek of het schrijven van een werkstuk.
- in brieven/e-mails aan vrienden toespelingen en grappen maken.

2. Aantekeningen, berichten, formulieren

De leerling kan notities/berichten schrijven waarin informatie van onmiddellijke relevantie voor vrienden, personen van diensten, docenten en anderen die in zijn dagelijks leven een rol spelen overgebracht wordt, waarbij de belangrijke punten begrijpelijk overkomen. Hij kan:

- een formulier invullen om zich op te geven voor een opleiding (motivatie, vooropleiding, interesses).
- een bericht schrijven bij in te leveren huiswerk, om aan te geven waarom iets wel, niet of op een bepaalde manier gedaan is
- een aankondiging schrijven van een informatieavond of schoolfeest (voor op het prikbord/de website)
- een klachtenformulier invullen.

3. Verslagen en rapporten

De leerling kan heldere, goed gestructureerde uiteenzettingen schrijven over complexe onderwerpen en relevante opmerkelijke punten daarin onderstrepen. Hij kan standpunten vrij uitvoerig uitwerken en ondersteunen met ondergeschikte punten, redenen en relevante voorbeelden. Hij kan:

- een zakelijk verslag maken op basis van aantekeningen tijdens een voordracht of les.
- een samenvatting maken van gelezen artikelen.
- een scriptie of rapport schrijven op basis van een onderzoek of van literatuurstudie
- een verslag schrijven (met relaties/eigen mening/argumenten) aan de hand van uitkomsten van een onderzoek.
- een wervende tekst schrijven (voor bijv. een actie op school)

4. Vrij schrijven

De leerling kan heldere, gedetailleerde, goed gestructureerde en goed uitgewerkte beschrijvingen en beeldende tekst schrijven in een zelfverzekerde, persoonlijke en natuurlijke stijl, die aansluit bij de lezer. Hij kan:

- een column schrijven waarin een mening gegeven wordt over een schools of maatschappelijk thema, ervaringen op school of wetenswaardige gebeurtenissen op school.
- een beschouwend of betogend stuk schrijven over een maatschappelijk probleem of voorgestelde regeling, waarin pro – en contra's tot in detail zijn uitgewerkt.
- een wervende tekst schrijven waarin vrijwilligers worden gevraagd voor bijv. een schoolfeest.

Leerinhoud

- Uitgebreid verslag
- Opstel (betoog/beschouwing)
- Column
- Verslag/rapport
- Recensie
- Aantekeningen

- Samenvatting van een boek, film of artikel
- Boek- of filmverslag
- Formele brief (sollicitatiebrief, ingezonden brief, klacht etc.)
- Gedetailleerde informele brief / e-mail
- Dialoog / interview
- Dagboekfragment (verslag van ervaringen en gevoelens)
- Kort verhaal (fictief)

3 DIDACTISCHE AANPAK

Aan dit leerplan liggen de pedagogisch-didactische uitgangspunten ten grondslag die gelden voor alle Europese scholen. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in beleidsdocumenten zoals Quality Assurance and Development in the European Schools, 2006-D-264, Common Framework for Inspections in nursery, primary and secondary cycles, 2006-D-281, en Guidelines for nursery/primary/secondary transition, 2007-D-4210-en-3.

In het kader van dit leerplan zijn met name de volgende bepalingen van toepassing:

Curriculum en planning

- De leraar maakt een langetermijnplanning, kortetermijnplanning en een planning per les, gebaseerd op het leerplan.
- Informatie over planning en andere belangrijke zaken wordt bij overgang naar een andere leraar overgedragen.
- De planning binnen secties en tussen secties is geharmoniseerd.
- In de planning wordt rekening gehouden met differentiatie.

Middelen

- De keus van leermiddelen is vrij, maar dient aan te sluiten op de eisen van het leerplan en dient per school geharmoniseerd te zijn.
- Europese, multiculturele en nationale hulpmiddelen worden in het onderwijs geïntegreerd.
- Er is voldoende vakgerelateerd materiaal zoals boeken en dvd's, en voldoende hardware en software op het gebied van ICT.
- De hulpmiddelen effectief ingezet om het leerplan te implementeren.

Onderwijs en leerproces

- De lessen zijn gepland, goed gestructureerd en gebaseerd op het leerplan.
- De Europese dimensie is geïntegreerd in het onderwijs- en het leerproces.
- Er worden nadrukkelijk dwarsverbanden tussen de verschillende onderdelen van het curriculum gelegd.
- De leraar maakt vooraf de leerdoelen en te bereiken competenties bekend.
- De leerling kent de langetermijnplanning en kan een les relateren aan het eerder geleerde.
- Waar mogelijk wordt het bewustzijn gekweekt van een bredere context buiten de school en de lessituatie.
- De leraar maakt samenwerking tussen leerlingen mogelijk.
- De leraar zorgt ervoor dat alle leerlingen actief bij de les betrokken zijn.
- De leraar integreert ICT in de lessen.
- De leraar controleert regelmatig of de leerling de stof en de opdrachten begrijpt.
- De leraar past zijn onderwijs en strategieën aan op basis van zijn analyse van de sterke en zwakke punten van de leerling.
- De leerling wordt een positieve leerhouding bijgebracht.
- De leerling wordt aangemoedigd na te denken over manieren om het eigen leren te verbeteren.

- De leerling is in toenemende mate verantwoordelijk voor aspecten van het eigen leerproces.
- De leraar creëert een stimulerende omgeving waarin de leerlingen individueel en in samenwerking kunnen leren en elkaars leerproces ondersteunen.

Vakspecifieke uitgangspunten

- De benadering is in de eerste plaats inductief en taakgericht: vanuit de eigen ervaring naar kennis en inzicht. Taakgericht onderwijs betekent eigenlijk 'al doende leren'. De taken waarmee leerlingen in taakgericht onderwijs worden geconfronteerd, zijn een doorslag van datgene wat leerlingen in het echte leven of in de rest van het onderwijs met taal moeten kunnen doen. Het kenmerk van een goede taak is dat er een uitdaging in zit die de leerling motiveert om de taak uit te voeren. De leerling staat centraal en krijgt de kans om zelf of samen met anderen de taak uit te voeren. De leraar stimuleert en observeert hen en ondersteunt waar nodig (cf. zelfstandig leren). De uitvoering van de taak kan individueel gebeuren, maar het leereffect verhoogt aanzienlijk met interactieve werkvormen, doordat de taak in overleg met anderen wordt uitgevoerd.

Een voorbeeld:

de leerlingen plannen een studiereis naar Amsterdam en stellen samen een informatiebrochure op voor henzelf en voor hun ouders

- Er wordt gestreefd naar integratie van de vier taalvaardigheden. Hierdoor vindt overdracht (transfer) plaats van het leerresultaat van het ene domein naar het andere.
- Vanwege de veelal grote niveaoverschillen binnen een klas is er veel aandacht voor differentiatie, waartoe met name in kleinere klassen ook ruime gelegenheid is.
- Het onderwijs is er mede op gericht, binnen de Europese omgeving de belangstelling voor de Nederlandstalige cultuur te stimuleren.

Beoordeling

- De leraar evalueert voortdurend de voortgang van de leerling op het gebied van de **vier** vaardigheden.
- Er wordt een scala aan beoordelingsmethodes gebruikt om een breed beeld te verschaffen van de vermogens van de leerling, inclusief diens vaardigheden en houding.
- De leraar maakt aan de leerling de criteria bekend die bij de beoordeling van zijn werk gehanteerd zullen worden.
- De voortgang van de leerling wordt gedocumenteerd.
- De door de leerling behaalde resultaten worden geanalyseerd.
- De door de leerling bereikte resultaten worden bekendgemaakt aan de ouders.
- Het vermogen van de leerling om zichzelf te beoordelen wordt ontwikkeld, gebruikmakend van een reeks verschillende strategieën.

4 EVALUATIE VAN DE LEERRESULTATEN

4.1 FUNCTIE EN PRINCIPES VAN DE EVALUATIE VAN DE LEERRESULTATEN

In de bovenbouw is evaluatie tegelijkertijd een formatief en summatief proces. Formatieve evaluatie is een doorlopend proces dat resulteert in het A-cijfer en heeft als doel informatie te verstrekken over het leerproces van de leerling. Het dient eveneens als basis voor verdere prestaties en speelt een belangrijke rol voor leerlingen, ouders, begeleiders en de school bij het bepalen van eventuele ondersteuning bij het leren. Een toets dient de prestatie te evalueren en zet de leerlingen aan tot zelfevaluatie om de eigen prestaties te verbeteren. Uit didactische overwegingen moet het werk zo snel mogelijk worden verbeterd en besproken. Voor leraren biedt leerlingenevaluatie tevens een kans om de doelstellingen, de aanpak en de resultaten van hun lesgeven kritisch te bekijken. Summatieve evaluatie (semesterexamen) resulteert in het B-cijfer en biedt een duidelijk beeld over de kennis en vaardigheden waarover een leerling beschikt op een bepaald tijdstip.

De volgende algemene principes van leerlingenevaluatie dienen in acht te worden genomen:

- Het bereiken van alle doelstellingen uit het leerplan dient te worden geëvalueerd. Alle kennis en vaardigheden opgesomd in het leerplan komen bij de evaluatie aan bod.
- Evaluatie moet in verband staan met wat in de lessen werd behandeld.
- De diversiteit van de opdrachten zoals de leerlingen die heeft uitgevoerd, maakt ook deel uit van het evaluatieproces (mondelijke en schriftelijke bijdragen, toetsen, practica, ...).
- Leerlingen moeten op de hoogte zijn van het te leveren studiewerk en van de resultaten die worden verwacht om de verschillende niveaus op de evaluatieschaal te bereiken.
- Om de leerlingenprestaties te kunnen vergelijken moet er coördinatie zijn tussen de leraren van dezelfde en de verschillende secties om ervoor te zorgen dat de toetsen vergelijkbaar zijn.

4.2 DEELNAME AAN DE LESSEN

De leerling laat door zijn deelname aan de lessen zien in welke mate hij zich ontwikkelt. Deze deelname bestaat vooral uit mondelinge bijdragen, maar ook uit schriftelijk werk. Met zijn mondelinge bijdrage krijgt de leerling de gelegenheid de verworven kennis en vaardigheden te tonen en zijn spreekvaardigheid te ontwikkelen. Schriftelijke oefeningen maken deel uit van de lessen en staan er in direct verband mee. Huiswerk is een wezenlijk onderdeel van het onderwijs; dit kan zowel mondeling als schriftelijk werk inhouden.

Alle prestaties en resultaten tellen mee voor het rapportcijfer.

4.3   SCHRIFTELIJK WERK EN TOETSEN

4.3.1   BOVENBOUW – JAAR 6 EN 7

4.3.1.1   LUISTEREN

De leerling kan aan het einde van de 7^e klas LII langere betogen en lezingen begrijpen, en complexe redeneringen volgen, zelfs wanneer een en ander niet duidelijk gestructureerd is. Hij kan zonder veel inspanning tv-programma's en films begrijpen.

Onderwerpen

Teksten hebben naast concrete onderwerpen betrekking op abstracte, complexe en/of onbekende onderwerpen.

Woordgebruik en zinsbouw

Het taalgebruik is complex. Idiomatiche uitdrukkingen en onduidelijk gestructureerde zinnen zonder expliciete signaalwoorden worden voor het merendeel begrepen.

Tempo en articulatie

De spreker spreekt in standaardtaal, lichte afwijkingen daarvan vormen over het algemeen geen probleem. De spreker spreekt in normaal tot snel tempo en hoeft niet heel duidelijk te articuleren.

Tekstlengte

Teksten kunnen lang zijn, ongeveer 750 woorden.

4.2.1.2   LEZEN

A.   Zakelijke teksten

De leerling kan aan het einde van 7LII zelfstandig lange en complexe feitelijke teksten lezen. Hij kan daarbij selectief gebruik maken van naslagwerken. Hij beschikt over een grote actieve leeswoordenschat, maar kan enige moeite hebben met weinig voorkomende idiomatiche uitdrukkingen. Hij kan teksten, zoals krantenartikelen, lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de auteur een bijzondere attitude of standpunt inneemt.

Onderwerpen

Teksten hebben betrekking op alledaagse onderwerpen en onderwerpen die aansluiten op de belevingswereld van de leeftijdsgroep.

Woordgebruik en zinsbouw

Geen beperkingen, mits woordenboeken e.d. voorhanden.

Tekstindeling

Geen beperkingen.

Tekstlengte

Geen beperkingen. Teksten in het BAC-examen bevatten ongeveer 1000 woorden.

B. Literaire teksten

De leerling leest in 6LII drie moderne Nederlandstalige romans, waaronder minimaal een van een Vlaamse en een van een Nederlandse auteur. Deze romans worden aan de hand van inhoudsvragen getoetst in de semesterexamens van december en juni. In 7LII leest de leerling nog drie Nederlandstalige romans. Deze zes romans zijn de basis voor het mondelinge baccalaureaatsexamen (BAC) op het einde van het zevende jaar. De literaire leesvaardigheid is het onderwerp voor dit mondelinge examen. De leerling dient zowel objectieve (tekstinhoudelijk) als subjectieve (mening) mondelinge taalvaardigheid te demonstreren. Ook mondelinge taalvaardigheid, gesprekstechnieken en interactie worden in het mondeling examen getoetst.

4.3.1.3 SPREKEN

A. Gesprekken

De leerling kan zich aan het einde van de 7^e klas LII vloeiend en spontaan uitdrukken zonder merkbaar naar uitdrukkingen te hoeven zoeken. Hij kan de taal flexibel en effectief gebruiken. Hij kan ideeën en meningen met precisie formuleren en zijn bijdrage vaardig aan die van andere sprekers relateren.

Onderwerpen

De onderwerpen zijn algemeen, wetenschappelijk, schools of alledaags van aard. Ze kunnen buiten het eigen kennisgebied liggen en abstract en complex zijn.

Tekstkenmerken receptief

Woordgebruik en zinsbouw

Groot scala aan idiomatische uitdrukkingen en alledaagse uitdrukkingen worden gebruikt.

Tempo en articulatie

Gemiddeld spreektempo van een moedertaalspreker.
Standaardtaal.

Tekstkenmerken productief

Woordenschat en woordgebruik

Correct en flexibel gebruik van een breed scala aan taalmiddelen, waardoor de stijl helder en gepast is en nuances redelijk precies worden weergegeven.

Grammaticale correctheid

Fouten zijn zeldzaam en worden over het algemeen, wanneer ze wel voorkomen, direct gecorrigeerd.

Interactie

Gespreksbeurten worden flexibel en adequaat ingeleid en technieken om aan het woord te blijven of om op gesprekspartners in te gaan, worden vaardig gehanteerd.

Vloeiendheid

De uitdrukkingwijze is vloeiend en spontaan. Het gesprek verloopt zonder zichtbare inspanning.

Coherentie

Door een goed gebruik van verbindingswoorden en andere middelen om gesprekscohesie tot stand te brengen loopt de tekst goed en is deze ook goed gestructureerd.

Uitspraak

De intonatie is gevarieerd, de uitspraak is natuurlijk.

B. Monoloog

De leerling kan aan het einde van de 7^e klas LII duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen presenteren over complexe onderwerpen en daarbij subthema's integreren, specifieke standpunten ontwikkelen en het geheel afronden met een passende conclusie.

Onderwerpen

De onderwerpen zijn algemeen, wetenschappelijk, schools of alledaags van aard. Ze kunnen buiten het eigen kennisgebied liggen en abstract en complex zijn.

Woordenschat en woordgebruik

De ruime woordenschat maakt een helder betoog in een gepaste stijl mogelijk, zonder beperkingen en het is duidelijk wat de spreker heeft te zeggen.

Grammaticale correctheid

Het gebruik van de grammatica is voortdurend accuraat. Fouten zijn vrij zeldzaam en over het algemeen worden ze, wanneer ze wel voorkomen, direct gecorrigeerd.

Vloeiendheid

De spreker drukt zich vloeiend en spontaan uit.

Coherentie

Door een goed gebruik van verbindingswoorden en andere middelen om gesprekscohesie tot stand te brengen, loopt de tekst goed en is deze ook goed gestructureerd.

Uitspraak

De intonatie is gevarieerd, de uitspraak is natuurlijk.

4.3.1.4 SCHRIJVEN

De leerling kan aan het eind van klas 7LII een duidelijke, goed gestructureerde tekst schrijven en uitgebreid zijn standpunten uiteenzetten. Hij kan in een brief, een opstel of een verslag gedetailleerde uiteenzettingen schrijven over complexe onderwerpen en belangrijke punten benadrukken. Hij kan verschillende soorten teksten schrijven in

een zelfverzekerde, persoonlijke stijl die aangepast is aan de lezer die hij in gedachten heeft.

Onderwerpen

De onderwerpen zijn algemeen, actueel, of populairwetenschappelijk van aard. Ze kunnen abstract en complex zijn, met een specialistisch karakter.

Woordenschat en woordgebruik

De tekst toont een goede beheersing van een breed scala aan taaluitingen. De schrijver heeft formuleringen geselecteerd waarmee hij zich helder en in gepaste stijl kan uitdrukken zonder zich te beperken in wat hij wil zeggen.

Grammaticale correctheid

Consequent accuraat gebruik van de grammatica. Fouten zijn zeldzaam.

Spelling en interpunctie

Lay-out, paragraafindeling en interpunctie zijn consistent en ondersteunen het begrip bij de lezer. De spelling is accuraat, afgezien van enkele verschrijvingen.

Coherentie

De duidelijke, goedlopende tekst vertoont een goed gebruik van structuurpatronen, verbindingswoorden en andere middelen voor tekstcohesie.

4.4 HET BACCALAUREAATSEXAMEN

4.4.1 SCHRIFTELIJK BACCALAUREAATSEXAMEN

Voorschriften voor het opstellen van het Schriftelijk Eindexamen van de Europese Scholen voor Nederlands Taal II – met toelichting, aanbevelingen en modellen

Doeleinden

Het examen is bedoeld om te beoordelen of de kandidaten een tekst (op het desbetreffende niveau) kunnen begrijpen en interpreteren en een persoonlijke reactie op de tekst kunnen geven dan wel een tekst kunnen produceren over een ander opgegeven thema.

Deel I: Tekstbegrip: het begrip bestaat in het vaststellen van het thema en in het vinden van die aspecten van de tekst die voor het begrip belangrijk zijn.

Deel II: Stelopdracht: bij de productie van een tekst heeft de kandidaat de keuze uit twee opties:

1. Hij schrijft een persoonlijke reactie waarbij hij een interpretatie geeft van de aangeboden tekst en hij zich baseert op de in de tekst ontwikkelde thema's en standpunten.
2. Hij schrijft een tekst over een ander thema, in een gedurende het onderwijs behandelde en ingestudeerde tekstsoort.

Programma van het examen

Het schriftelijk examen heeft betrekking op het werk in de 6^e en 7^e klas, waarbij een beroep wordt gedaan op eerder verworven kennis, vermogens en vaardigheden.

Duur van het examen

Het examen duurt 180 minuten

Vorm van het examen

Deel I – tekstbegrip – gaat na of een oorspronkelijke, niet van te voren door de kandidaat geziene tekst begrepen is. Er wordt gecontroleerd of de voornaamste gedachten die in de tekst tot uiting komen begrepen zijn.

Deel II – stelopdracht – vraagt een lange schriftelijke reactie op de tekst uit Deel I of op een nieuw opgegeven thema. De opgave vraagt een stellingname, een persoonlijke interpretatie of het creatief schrijven van een tekst.

A. Aard en aantal van de opgaven

Deel I – tekstbegrip: ca. 10 verplichte vragen bij de tekst

Deel II – stelopdracht: keuze uit twee opgaven

B. Aard van de tekst

Voor deel I worden oorspronkelijke teksten aangeboden op het desbetreffende niveau. Men hoede zich voor teksten die slechts informatief of beschrijvend zijn en voor teksten die de gevoelens of het geweten van de kandidaat zouden kunnen kwetsen.

Omvang van de tekst: ca. 1000 woorden

De regels worden telkens per vijf genummerd. Verwijzingen naar de tekst worden met de desbetreffende regel aangegeven.

Hulpmiddelen

Er mogen maximaal zes verklarende aantekeningen gegeven worden, in het Nederlands.

Vaststelling van het cijfer

Het cijfer wordt als volgt over de delen van de opgave verdeeld:

Deel I – tekstbegrip: 50 punten

LI: de verhouding tussen inhoud en taal is als 4:1 (maximaal 10 punten aftrek voor taal)

Als een antwoord op een verplichte vraag ontbreekt, wordt hiervoor automatisch “nul” (0 punten) toegekend

Deel II – stelopdracht: 50 punten

Hierbij is de verhouding inhoud en taal als 1:1.

Beoordelingscriteria (voor zowel taal als inhoud) zijn bijgevoegd.

Totaal: 100 punten

Vormgeving

De examenopgaven zijn uniform vormgegeven, als volgt:

1. Alle primaire teksten zijn voorzien van een volledige bronvermelding.
2. In de linker kantlijn van alle primaire teksten zijn de tekstregels om de 5 genummerd.
3. Woorden, begrippen of namen kunnen eventueel verduidelijkt worden onderaan de tekst tot een maximum van zes.
4. Vragen zijn waar nodig opgesplitst in deelvragen a., b., enzovoort.
5. Bij elke hoofdvraag en deelvraag wordt het te behalen aantal punten vermeld.

Antwoordmodel

Het examen wordt voorzien van een gedetailleerd antwoordmodel. Dit bevat alle antwoordelementen die gevraagd worden in deel I – tekstbegrip, met een nauwkeurige puntenverdeling. Voor de opstelopdracht wordt gebruikgemaakt van een beoordelingsmodel (zie p.29-30: twee modellen naargelang de opdracht: 1. betoog of beschouwing, 2. andere tekstsoorten). Nadere inhoudelijke criteria voor een opstel zijn te ontleen aan de opstelopdracht.

MODEL
EUROPEES BACCALAUREAAT 20..
NEDERLANDS TAAL II

Dit examen bestaat uit ... pagina's

Duur van de zitting: 3 uur

OVERIJVERIGE OUDER KWEKT ONDERPRESTEREND KIND

Onderpresterende kinderen kunnen hun ouders tot wanhoop drijven. Twee moeders maakten het mee en schreven vervolgens een boek met tips hoe hiermee om te gaan.

- 5 *Heb je al je boeken in je tas, ben je je agenda niet vergeten, denk je aan het werkstuk dat vrijdag afmoet, zal ik voor het eten die Franse woordjes overhoren?* Het dagelijks contact tussen Saskia Bruyn en haar zoon – die inmiddels in de derde klas van het gymnasium zit – bestond vanaf de start van de middelbare school steeds meer uit dergelijke vragen. Ze moest wel, dacht ze, want zijn schoolresultaten lieten te wensen over.
- 10 „Ik probeerde maar grip te krijgen op zijn prestaties. Moe werd ik er van”, vertelt ze. „Maar hij bleef relaxed. Zei ik: heb je dat proefwerk al terug? Dan zei hij vaag: oh, weet ik eigenlijk niet. Verdoezelen van de werkelijkheid werd gewoon voor hem. Niet eens bewust. Ook hijzelf wist vaak niet meer hoe het zat, hij leefde in een soort permanente mist over school.”
- 15 De zoon van Monique Schaminée vertoonde hetzelfde probleemgedrag. De jongens zaten in Nijmegen bij elkaar in de klas. Het advies van de basisschool en de uitslag van de Citotoets gaven aan dat zij dit niveau aankonden, maar ze bakten er vervolgens weinig van. Schaminée: „Moest hij iets inleveren op een bepaalde dag, was ie het vergeten. Altijd weer wat. Liegen tegen mij. Zijn focus lag niet bij de school. En toch wilde hij zelf graag naar het gymnasium.” De sfeer had in beide
- 20 huishoudens behoorlijk te lijden onder de schoolproblemen van de kinderen. Bruyn: „Aan het begin van de middelbare school denk je nog dat ze opstartproblemen hebben, maar als dat blijft en in de tweede klas doorgaat, dan is er meer aan de hand. Hoe krijg je die motor aan de praat, hoe krijg je ze gemotiveerd voor school?”
- 25 Schaminée werkt op een school met hoogbegaafde kinderen, Bruyn studeert psychologie en is onder meer actief als mediator. De beide, vrij wanhopige, moeders herkenden veel in elkaars verhalen en gingen op zoek naar informatie. Ze speurden naar bestaand onderzoeksmateriaal. Veel vonden ze niet en daarom besloten ze zelf een boek te schrijven. 'Onderpresteren' verscheen eind vorige maand. Met tips voor
- 30 ouders van leerlingen van de middelbare school die onderpresteren. Hoe weet je nu als ouder of een kind onderpresteert? Misschien heb je wel te hoge verwachtingen? Volgens Bruyn, naast moeder freelance journaliste en student psychologie, is dat onderscheid weldegelijk te zien. Als een kind continu slechte cijfers voor een bepaald vak haalt, heeft het daar gewoon moeite mee, dan is er
- 35 geen sprake van onderpresteren. „Maar als de cijfers heel grillig zijn, de ene keer hoog, dan weer heel laag, dan is er wel iets anders aan de hand.” Een leerling die na een scheiding of verhuizing een tijdje minder scoort, hoeft niet meteen een groot probleem te hebben. „Die heeft een mindere periode die het later weer inhaalt. Onderpresteren is een chronisch probleem, dat houdt niet op. Het betekent dat een
- 40 kind op school structureel minder presteert dan waartoe het in staat is.” Ook andere verschijnselen kunnen duiden op onderpresteren. Een kind kan de hele

tijd van alles vergeten, uren boven de boeken hangen en toch een onvoldoende scoren, niet weten hoe het een klus moet oppakken, faalangst hebben.

45 Hoe komt dit? De twee moeders dragen in het boek een duidelijke boodschap over, die mogelijk niet elke ouder welgevallig zal zijn. Die luidt: achter ieder onderpresterend kind schuilt een overijverige ouder. Het zijn in hun visie de ouders die hun gedrag moeten veranderen. Dat begint al op de basisschool. Schamineé herinnert zich achteraf hoe zij zelf kwaad werd toen haar zoon trots vertelde dat hij met rekenen had geleerd over kwartjes en dubbeltjes. Kwaad op de school: want de

50 euro was er al, de schoolboeken waren verouderd. „Ik had moeten zeggen: wat goed dat jij dat al kunt, maar ik reageerde door te zeggen wat stom dat jij dat leert, de school zou beter moeten weten.” Daarmee tastte ze de loyaliteit aan die haar zoon voelde met de leerkracht, denkt ze nu. „Hoe kon hij de volgende rekenles nog serieus nemen?”

55 En ouders nemen hun kinderen te snel werk uit handen. Ze gaan voor ze naar de bibliotheek als ze een werkstuk moeten maken. Terwijl die verantwoordelijkheid bij het kind ligt. Bruyn: „Je geeft het ongewild de boodschap mee: jij kan dit niet alleen. Ik heb dat soort dingen ook gedaan. Je schiet op de basisschool in een rol en daar kom je later niet meer van af.”

60 Op de middelbare school kan dit fiks uit de hand lopen. Verstokte probleemgevallen laten in de loop van de eerste en in elk geval in de tweede klas zien dat ze de slag nog niet te pakken hebben. De juiste werkhouding ontbreekt. Bruyn: „Dat is het beste moment om er iets aan te doen.”

65 Ouders moeten op radicale wijze breken met de manier waarop ze hun kind denken te ondersteunen, via het zogenoemde revolutiegesprek, schrijven de twee. Eerst moeten zij samen bedenken hoe het anders kan in huis en dan wordt het kind geconfronteerd met nieuwe regels. De hoofdzaak: het schoolwerk is voortaan zijn verantwoordelijkheid. Heeft het kind hulp nodig, dan kan het erom vragen. Verder wordt het met rust gelaten. Naar cijfers wordt niet meer geïnformeerd, de vraag is nu

70 hoogstens: wat heb je vandaag voor leuke dingen gedaan op school? Bruyn: „Wij hebben mijn zoon gezegd: vanaf nu geldt een strikte scheiding. Er zijn regels in huis, zoals je kamer moet opgeruimd zijn, daar houden we je aan. Maar je moet zelf je tas inpakken en als je iets vergeet, los je het zelf op.”

75 Bruyn: „Een van de lessen die wij geleerd hebben is: leg de verantwoordelijkheid voor je kind niet bij de school. Tenzij de situatie heel extreem is natuurlijk. Maar de meeste scholen doen hun best en zijn zoals ze zijn. Leer je kind daar uit te halen wat er voor hem in zit. Als hij klaagt, zeg dan: ga in de leerlingenraad. Laat het hem zelf oplossen.”

80 Zelf hebben de twee moeders af en toe nog wel moeite met de nieuwe situatie in huis, al is de sfeer sterk verbeterd. Bruyn: „Je moet hem loslaten en dat is moeilijk. Soms is er het gevoel: laat ik hem nu gewoon stikken. Maar ik geef hem juist lucht.” Schamineé: „Ik vind het nog wel lastig om mijn zoon te vertrouwen. Liegen over cijfers was al zo gewoon geworden, dus ik weet nog niet precies wat ik moet denken over hoe het nu gaat. Maar ook dat moet ik loslaten.”

(1098 woorden)

Harriët Salm, in 'Trouw', 7.12.2009

MODEL
EUROPEES BACCALAUREAAT 20..
NEDERLANDS TAAL II

WOORDVERKLARING

- verdoezelen (r.12): niet eerlijk vertellen
- Citotoets (r.17): (in Nederland) toets, die mede bepaalt welke vervolgopleiding basisschoolleerlingen gaan doen.
- klus (r.43): taak, opdracht
- faalangst (r.43): de vrees om een slechte prestatie te leveren
- verstokte (r.60): vaste, niet te veranderen

VRAGEN EN OPDRACHTEN

Deel I   Tekstbegrip (50 punten)

1. Waarnaar verwijzen de volgende woorden:
  - a. het (r.2) (1 p.)
  - b. dat (r.23) (1 p.)
  - c. het (r.34) (1 p.)
  - d. het (r.68) (1 p.)
  - e. het (r.73) (1 p.)
2. Noem tenminste vier overeenkomsten tussen de zoon van Saskia Bruyn en de zoon van Monique Schaminée. (4 p.)
3. Zeg met eigen woorden:
  - a. "hij leefde in een soort permanente mist over school." (r.13-14) (3 p.)
  - b. "Zijn focus lag niet bij de school." (r.19-20) (3 p.)
4. Hoe kwamen Bruyn en Schaminée ertoe om een boek te gaan schrijven? (5 p.)
5.
  - a. Welke kenmerken van onderpresteren worden in de tekst genoemd? (5 p.)
  - b. Waarom zijn slechte cijfers niet per se een bewijs van onderpresteren? (2 p.)
6. Wat is volgens Bruyn en Schaminée de oorzaak van onderpresteren? (3 p.)
7. Zeg met eigen woorden:
"Ouders moeten op radicale wijze breken met de manier waarop ze hun kind denken te ondersteunen, via het zogenoemde revolutiegesprek" (r.64-65) (5 p.)
8. Hoe moeten ouders hun gedrag veranderen? (5 p.)
9. Hoe moeten kinderen hun gedrag veranderen? (5 p.)
10. Hoe gaan de beide moeders zelf om met de nieuwe situatie in huis? (5 p.)

MODEL
EUROPEES BACCALAUREAAT 20..
NEDERLANDS TAAL II

Deel II Stelopdracht (50 punten)

Schrijf een opstel van minimaal 500 en maximaal 600 woorden.

Kies een van de volgende opgaven.

Voorzie je opstel van een passende titel.

1. De periode van de eindexamens is voor veel leerlingen erg spannend.
Hoe is dit bij jou?
Schrijf een dagboekfragment over deze laatste periode van je schooltijd.

2. Een kwart van de Nederlandse jongeren rookt, gemiddeld zeven sigaretten per dag.
Wat kan de overheid doen om jongeren van het roken af te helpen of om te voorkomen dat ze eraan beginnen? Is dit een taak van de overheid, of ligt de verantwoordelijkheid vooral bij de ouders of bij de jongere zelf?
Schrijf een beschouwing over deze problematiek.

EINDE

Beoordelingscriteria voor het schriftelijk examen Nederlands LII Beschouwing of betoog

Punten op /50

Punten	TAAL (inclusief stijl en register)	INHOUD (inclusief relevantie/organisatie)
18-20	Benadert moedertaalniveau. Volledige beheersing van het gehele gamma van zinspatronen en complexe structuren. Vrijwel geen fouten. Rijke woordenschat. Alle conventies van passend taalregister in acht genomen. Een plezier om te lezen.	Zich volkomen bewust van de mogelijkheden en implicaties van de vraag; trekt aannames in twijfel en stelt meningen bij. Zeer effectieve inleiding; volledig gestructureerd en samenhangend betoog dat leidt tot een conclusie die een synthese biedt en zelfs nieuw inzicht. Diepgaande, nauwkeurige kennis, literaire waardering en onafhankelijke reactie
16-17	Zelfverzekerd en zeer bekwaam gebruik van een uitgebreid scala aan zinswendingen. Slechts zeldzame, kleine fouten. Interpunctie en spelling zijn doorgaans correct. Omvangrijke woordenschat, passend bij de taak. Weinig of geen afwijkingen van het passende taalregister. Zeer vlot leesbaar.	Trefzeker en volkomen relevant antwoord, in staat ideeën in twijfel te trekken en te analyseren. Heldere inleiding die via goed gestructureerd en coherent betoog leidt tot conclusie, met poging tot enige originele synthese. Bewijs van grondige, nauwkeurige kennis, kritische vaardigheden en persoonlijke reactie.
14-15	Onmiskkenbaar werk van een L2-leerling, maar met een adequate beheersing van de complexere zinsstructuren, ook al bevatten deze soms kleine fouten. De woordenschat is toereikend voor het uitvoeren van de taak. Het geschikte taalregister wordt doorgaans gebruikt, ondanks soms kleine vergissingen. Vlot leesbaar ondanks een zeker gebrek aan natuurlijkheid, dan wel vrijwel foutloos, maar basaal en eenvoudig.	Relevant en consistent antwoord, in staat ideeën te onderscheiden en te overwegen. Inleiding geeft gevoel van richting, argumentatie vertoont solide structuur, uitmondend in een duidelijke, zij het enigszins repetitieve of onzekere conclusie. Grondige kennis en inzicht, misschien enige neiging tot vertellen, maar met eigen bijdragen en bewijsvoering.
12-13	Toereikende capaciteiten. Enig gebruik van complexere zinsstructuren, maar niet steeds correct. De woordenschat is behoorlijk maar met enkele tekortkomingen waar het de meer specialistische woorden betreft. Passend taalregister in het algemeen gehandhaafd, ondanks enig ongepast informeel taalgebruik. Boodschap is helder en vlot leesbaar, ondanks een enkele onhandige formulering	Relevant antwoord, ondanks af en toe een gebrek aan focus en beperkte reikwijdte. Inleiding – zij het niet altijd volledig ter zake – en enige structuur en organisatie. Conclusie kan kort of oppervlakkig zijn. Tenminste basiskennis en begrip van de tekst. Enige neiging tot vertellen.
10-11	Onzekere en onzorgvuldige beheersing van grammaticale structuren. Mogelijk een (groot) aantal kleine onnauwkeurigheden en vaagheden. Woordenschat is beperkt, er is weinig variatie en de woorden zijn niet altijd passend. Het taalregister varieert van formeel tot informeel. Boodschap in grote lijnen helder, al is soms enig geduld nodig.	Antwoord doet mogelijk niet geheel ter zake. Introductie waarschijnlijk onduidelijk en weinig doeltreffend; argumentatie vertoont onvoldoende coherentie, overtuigingskracht en/of structuur; conclusie mogelijk abrupt dan wel oppervlakkig. Enig inzicht in de tekst, maar weinig diepgang. Neiging tot vertellen.
8-9	Ontoereikende beheersing van grammaticale structuren dan wel zeer frequente en mogelijk basale fouten. De betekenis is vaak onduidelijk. De beperkte woordenschat frustreert de communicatie. Het taalregister is inconsistent en wordt niet beheerst. De boodschap komt doorgaans wel over, maar soms alleen met veel inspanning van de kant van de lezer.	Vermijdt de vraagstelling niet geheel, maar de respons vertoont geen focus. Gebrekkig of gekunsteld verband tussen inleiding, argumentatie en conclusie; enigszins willekeurige structuur. Inzicht legt het soms af tegen onwetendheid. Verward beeld van de tekst, wat wijst op gebrek aan verwerking.
6-7	Slechts een heel basale beheersing van grammaticale structuur en de hoeveelheid fouten overstijgt het correcte gebruik ervan. Alleen globale betekenis wordt overgedragen. Juist taalregister alleen bij toeval gebruikt. Moeilijk om te lezen – of mogelijk zeer kort.	Vermijdt de vraagstelling of begrijpt deze verkeerd ondanks sporadische bliken van relevantie. Inleiding, conclusie en coherentie niet doeltreffend. Gebrekkige kennis van de inhoud van de tekst. Spaarzame en willekeurige verwijzingen naar de tekst.
4-5	Een paar eenvoudige zinnen. Besef van de grammatica vrijwel nihil. Betekenis wordt alleen gedragen door een aantal woorden; het lezen kan extreem moeilijk zijn.	Vermijdt de vraagstelling bijna volledig; bijna volledig irrelevant. Enige indirecte bekendheid met de tekst, veel onwetendheid en onjuiste opvattingen.
1-3	Enkele willekeurige zinnen. Vrijwel zonder betekenis.	Nauwelijks te herkennen glimp van de tekst.
0	Geen werk ingeleverd.	

Beoordelingscriteria voor het schriftelijk examen Nederlands LII

Andere tekstsoorten

Punten op /50

Punten	TAAL (inclusief stijl en register)	INHOUD (inclusief relevantie /organisatie))
18-20	Benadert moedertaalniveau. Volledige beheersing van het gehele gamma van zinspatronen en complexe structuren. Vrijwel geen fouten. Rijke woordenschat. Alle conventies van passend taalregister in acht genomen. . Een plezier om te lezen.	Volledig ter zake doend en inhoudelijk logisch, correct en origineel. Gegevens uit Deel I* worden op intelligente en creatieve manier verwerkt. Juiste toon en taalregister vrijwel voortdurend gehandhaafd. Opmaakconventies worden op correcte wijze toegepast. Zeer duidelijk gestructureerd en zorgvuldig afgestemd op de beoogde doelgroep.
16-17	Zelfverzekerd en zeer bekwaam gebruik van een uitgebreid scala aan zinswendingen. Slechts zeldzame, kleine fouten. Interpunctie en spelling zijn doorgaans correct. Omvangrijke woordenschat, passend bij de taak. Weinig of geen afwijkingen van het passende taalregister. Zeer vlot leesbaar.	Zeer ter zake doend en inhoudelijk logisch, correct en origineel. Gegevens uit Deel I* worden op intelligente wijze geselecteerd en bewerkt. Passende toon en taalregister. Opmaakconventies worden op correcte wijze toegepast. Goede structurering, afgestemd op de beoogde doelgroep.
14-15	Onmiskkenbaar werk van een LII-leerling, maar met een adequate beheersing van de complexere zinsstructuren, ook al bevatten deze soms kleine fouten. De woordenschat is toereikend voor het uitvoeren van de taak. Het geschikte taalregister wordt doorgaans gebruikt, ondanks soms kleine vergissingen. Vlot leesbaar ondanks een zeker gebrek aan natuurlijkheid, dan wel vrijwel foutloos, maar basaal en eenvoudig.	Ter zake doend en over het algemeen inhoudelijk logisch en correct, aangevuld met verstandig geselecteerde gegevens uit Deel I*. Beheersing van toon en taalregister meestal in orde. Opmaakconventies in grote lijnen correct. De structurering is over het algemeen passend, op de hoogte van de beoogde doelgroep.
12-13	Toereikende capaciteiten. Enig gebruik van complexere zinsstructuren, maar niet steeds correct. De woordenschat is behoorlijk maar met enkele tekortkomingen waar het de meer specialistische woorden betreft. Passend taalregister in het algemeen gehandhaafd, ondanks enig ongepast formeel taalgebruik. Boodschap is helder en vlot leesbaar, ondanks een enkele onhandige formulering.	Voldoende ter zake en inhoudelijk correct. Gegevens uit Deel I* worden gebruikt, zij het met enige willekeur. Ondanks incidenteel ongepast taalgebruik worden de juiste toon en taalregister meestal gehandhaafd, is zich over het algemeen bewust van de beoogde doelgroep. Ondanks incidentele onduidelijkheden zijn de opmaakconventies voldoende nageleefd.
10-11	Onzekere en onzorgvuldige beheersing van grammaticale structuren. Mogelijk een (groot) aantal kleine onnauwkeurigheden en vaagheden. Woordenschat is beperkt, er is weinig variatie en de woorden zijn niet altijd passend. Het taalregister varieert van formeel tot informeel. Boodschap in grote lijnen helder, al is soms enig geduld nodig.	Soms ter zake doende, maar soms ook beperkte of onnauwkeurige, onlogische inhoud. Gegevens uit Deel I* worden vaak enigszins willekeurig of onhandig gebruikt. Vaak ongeschikt dan wel onjuist gebruik van toon en taalregister. De tekst bevat onjuiste en onnauwkeurige opmaak. Gebrek aan heldere structurering, met beperkte kennis van de beoogde doelgroep.
8-9	Ontoereikende beheersing van grammaticale structuren dan wel zeer frequente en mogelijk basale fouten. De betekenis is vaak onduidelijk. De beperkte woordenschat frustreert de communicatie. Het taalregister is inconsistent en wordt niet beheerst. De boodschap komt doorgaans wel over, maar soms alleen met veel inspanning van de kant van de lezer.	Inhoud is niet correct dan wel ter zake doende, waarbij gegevens uit Deel I* op een willekeurige en niet-selectieve manier gebruikt worden. Vaak ongepast en onzorgvuldig gebruik van toon en taalregister. Weinig besef van opmaakconventies. Nauwelijks structurering, duidelijk niet op de hoogte van de beoogde doelgroep.
6-7	Slechts een heel basale beheersing van grammaticale structuur en de hoeveelheid fouten overstijgt het correcte gebruik ervan. Alleen globale betekenis wordt overgedragen. Juist taalregister alleen bij toeval gebruikt. Moeilijk om te lezen – of mogelijk zeer kort.	Inhoud niet ter zake doende. Gebruik van gegevens uit Deel I* bijna volledig willekeurig, dan wel geheel afwezig. Weinig of geen beheersing van toon en taalregister. Geen besef van opmaakconventies. Weinig structurering. Niet bewust van beoogde doelgroep.
4-5	Een paar eenvoudige zinnen. Besef van de grammatica vrijwel nihil. Betekenis wordt alleen gedragen door een aantal woorden; het lezen kan extreem moeilijk zijn.	Inhoud onjuist en willekeurig. Nauwelijks enig besef van toon en taalregister en opmaakconventies.
1-3	Enkele willekeurige zinnen. Vrijwel zonder betekenis.	Een volkomen niet ter zake doende taaluiting.
0	Geen werk ingeleverd.	

* Verwerking van materiaal uit Deel I, indien van toepassing

4.4.2 MONDELING BACCALAUREAATSEXAMEN

Voorschriften voor het opstellen van het Mondeling Eindexamen van de Europese Scholen voor Nederlands Taal II – met toelichting, aanbevelingen en modellen

Doeleinden

Het examen is bedoeld om het vermogen van de kandidaat te beoordelen om:

- te spreken, d.w.z. zich vloeiend, correct en samenhangend in het Nederlands uit te drukken, ook uitspraak en intonatie dienen correct te zijn;
- zich vrij, autonoom en met ruime woordkeuze uit te drukken;
- deel te hebben aan een dialoog, d.w.z. vragen van de examinator te begrijpen en daarop te antwoorden;
- het aangeboden fragment te begrijpen, te interpreteren en een eigen reactie daarop te geven.

Programma van het examen

Het mondeling examen heeft betrekking op de drie examenromans die in het zevende jaar bestudeerd zijn.

Duur van het examen

Het examen duurt 20 minuten, met inbegrip van de tijd die nodig is om te komen tot de vaststelling van het cijfer. Vóór het examen krijgen de kandidaten ongeveer 20 minuten de tijd om zich voor te bereiden.

Vorm van het examen

Het examen heeft betrekking op een fragment uit een van de drie bestudeerde examenromans, die 20 minuten voor het begin van het examen aan de kandidaat is voorgelegd. Het examen bestaat uit twee gedeelten en biedt de kandidaten gelegenheid:

- hardop te lezen en een gedetailleerde uiteenzetting te geven van de wezenlijke gedachten van het fragment in relatie tot de roman.
- een gesprek op te zetten met de examinatoren over het fragment en over de examenromans.

A. Aard en aantal opgaven

Het examen bestaat uit een fragment uit een van de drie bestudeerde examenromans met daarbij enkele (twee of drie) schriftelijke vragen.

B. Aard van de tekst

Het fragment moet afkomstig zijn uit een van de drie in de zevende klas bestudeerde examenromans. Het moet een relevant fragment zijn. Men hoede zich voor fragmenten die slechts beschrijvend zijn, en voor fragmenten die de gevoelens of het geweten van de kandidaat zouden kunnen kwetsen.

Het fragment is ongeveer 400 à 600 woorden lang.

Hulpmiddelen

Geen.

Vaststelling van het cijfer

Bij de vaststelling van het cijfer wordt uitgegaan van de hierboven genoemde doeleinden.

Vormgeving

1. Het vak wordt aangeduid als: Nederlands Taal II.
2. De opgaven moeten passen binnen de richtlijnen van document 3912-D-96 van de Europese Scholen en de meest recente Besluitenlijst Nederlands Taal II.
3. De kandidaten krijgen – zonder keuzemogelijkheid – een fragment van een van de drie examenromans voorgelegd.
4. De examenromans moeten evenredig over het aantal opgaven verdeeld worden.
5. De opgaven hebben een uniforme kop (zie *MODEL*).
6. De opgaven zijn in het lettertype Arial 12.
7. De teksten moeten per 5 regels worden genummerd (zie *MODEL*).
8. De teksten moeten worden voorzien van een volledige bronvermelding. Titels van de romans moeten worden gecursiveerd; de eerste letter is een hoofdletter.
9. De teksten moeten van een of twee vragen worden voorzien.

Model

'Hallo! Bent u misschien de glazenwasser?'

Ik draaide mij half om, liet mijn gehele lichaam tegen de ladder leunen, en keek naar beneden.

5 Een man, de handen in de zij, hield zijn hoofd achterover om naar mij te kijken. Verblind als ik was, zag ik hem driemaal over elkaar als een slordige kleurendruk. Hij sprak Duits met een accent dat ik niet kende. Ik had die man nog nooit gezien.

'Wat moet u?'

'Ik moet u spreken!'

10 Hij bleef zijn handen in de zij houden, wijdbeens.
Toen ik beneden was gekomen, had hij een sigaret opgestoken en tuurde in de verte.

'Wie bent u?' vroeg ik, 'waar zijn uw papieren?'

15 Hij droeg een rugzak en twee fototoestellen, op elke heup een. Zijn ogen waren zwart en ook zijn dunne snor. Hij keek mij aan van onder naar boven, liet zijn blik toen rusten op mijn broek, terwijl hij mij een opgevouwen papier aanreikte. Ik sloeg het open. Het was precies zo'n vergunning als ikzelf bezat, er stonden dezelfde stempels in. Ik nam de moeite niet zijn naam te lezen. – Ik was niet meer de enige burger die in

20 deze stad mocht komen! Dat was alles wat ik dacht.
Ik gaf hem het papier terug.

'Ik heb nog een ander papier,' zei hij en reikte het mij aan.
Het was een brief ondertekend door een generaal-majoor. De brief bevestigde dat hij de eigenaar was van een huis (het adres kende ik niet)

25 en dat hij verlof had dit huis weer te betrekken.
Ik keek hem recht in de ogen en zei: 'Dat adres ken ik niet. Ik ben hier niet zo goed bekend.'

'Ik wel,' zei hij, 'komt u maar eens met mij mee.'

'Nee. Ik ontzeg u de toegang tot dit terrein. Het is gevorderd door de

30 Duitse weermacht. Ik ben de eigenaar. Ik ben de enige die hier mag komen.'

Stomme leugen: in ieder geval had hij in het stadje gewoond, in ieder geval kende hij de ware eigenaar. Ik wist al bij het uitspreken van die kranige woorden dat ze niet helpen zouden.

Hij draaide zich om, deed een paar passen van mij af, keek naar mij en

35 liep naar de achterdeur. Ik ging hem achterna, zijn papier nog in mijn hand.
Toen hield hij plotseling stil en deed een stap terug.

'Die broek die u daar heeft, past u niet goed. Het is precies mijn maat, niet de uwe.' Ik probeerde nu in ernst de naam die op de papieren was ingevuld, te lezen. Ik had de indruk dat hij leek op de namen die op

40 medicijnflesjes, de poederdoosjes en de randen van de lakens voorkwamen.
Hij ging het huis binnen, hij keek even in de salons en liep toen de trap op naar boven, of ik niet bestond.

(461 woorden)

Willem Frederik Hermans, *Het behouden huis*. 1951. Blz. 26 - 27

Opdrachten:

1. Plaats dit fragment in de roman.
2. Hoe kun je de hoofdpersoon karakteriseren?

Beoordelingscriteria voor het mondeling examen Nederlands LII

*Bij de beoordeling heeft de taalkundige en communicatieve prestatie een klein overwicht.
Voor alle deelaspecten hoeft niet steeds hetzelfde niveau behaald te worden.*

LII	Taalkundige en communicatieve prestatie (woordenschat, woordgebruik, grammatica, interactie, vloeiendheid, uitspraak)	Inhoudelijke prestatie (tekstbegrip/-analyse, opbouw/ redenering, toelichting)
10	<ul style="list-style-type: none"> • zeer gevarieerde woordkeuze, correct en passend woordgebruik • foutloze grammatica • initiatiefrijke gespreksdeelname • duidelijke en zeer vloeiende uitdrukkingwijze, correcte intonatie 	<ul style="list-style-type: none"> • grondig tekstbegrip, volledige en zeer uitgewerkte tekstanalyse • overtuigende, doordachte en goed gestructureerde redenering • uitstekende kennis van en inzicht in de gelezen literaire werken
9	<ul style="list-style-type: none"> • zeer ruime woordenschat, zeer gevarieerd woordgebruik • bijna foutloze grammatica • zeer actieve deelname aan het gesprek • duidelijke en vloeiende uitdrukkingwijze, juiste intonatie 	<ul style="list-style-type: none"> • zeer uitgewerkte tekstanalyse • zeer goed gestructureerde redenering • omvangrijke kennis van en inzicht in de gelezen literaire werken
8	<ul style="list-style-type: none"> • ruime woordenschat, gevarieerd woordgebruik • goede beheersing van de grammatica • actieve deelname aan het gesprek • overwegend duidelijke en vloeiende uitdrukkingwijze, goede intonatie 	<ul style="list-style-type: none"> • zeer goede tekstanalyse, geen belangrijk onderdeel weggelaten • goed gestructureerde redenering • goede kennis van en inzicht in de gelezen literaire werken
7	<ul style="list-style-type: none"> • gepaste woordenschat en passend woordgebruik • enkele grammaticale fouten • passende deelname aan het gesprek • enkele uitspraakfouten, aarzelingen in het spreektempo 	<ul style="list-style-type: none"> • goede tekstanalyse zonder belangrijke fouten in de interpretatie, enkele onderdelen kunnen ontbreken • gestructureerde redenering • ruim voldoende kennis van en inzicht in de gelezen literaire werken
6	<ul style="list-style-type: none"> • toereikende woordenschat en redelijk gepast woordgebruik • meerdere grammaticale fouten • met ondersteuning gepaste deelname aan het gesprek • meerdere uitspraakfouten, veel voorkomende pauzes 	<ul style="list-style-type: none"> • redelijke tekstanalyse, weinig nuancering, mogelijk fouten in de interpretatie • enige structuur in de redenering • voldoende kennis van en inzicht in de gelezen literaire werken
5	<ul style="list-style-type: none"> • woordenschat en woordgebruik zijn ontoereikend • frequente grammaticale fouten • passieve deelname aan het gesprek • grote uitspraakproblemen, korte uitingen met veel voorkomende pauzes 	<ul style="list-style-type: none"> • tekstbegrip is gebrekkig en fragmentarisch, grove fouten in de interpretatie • gedeeltelijk gestructureerde redenering • beperkte kennis van en inzicht in de gelezen literaire werken
4	<ul style="list-style-type: none"> • woordenschat en woordgebruik zeer ontoereikend • stelselmatig elementaire grammaticale fouten • zeer passieve deelname aan het gesprek • veelvuldige zware uitspraakfouten, zeer korte uitingen met veel onderbrekingen 	<ul style="list-style-type: none"> • zeer gebrekkige tekstanalyse, zeer grove fouten in de interpretatie • nauwelijks gestructureerde redenering • zeer beperkte kennis van en inzicht in de gelezen literaire werken
3	<i>Criteria in geringe mate vervuld</i>	<i>Criteria in geringe mate vervuld</i>
2	<i>Criteria in zeer geringe mate vervuld</i>	<i>Criteria in zeer geringe mate vervuld</i>
1	<i>Geen verbale communicatie mogelijk</i>	<i>Onsamenhangende uitingen</i>

BIJLAGE I: VOORBEELDEN VAN GESCHIKTE ROMANS VOOR LII

Abdolah, Kader	Huis van de moskee Spijkerschrift
Friedman, Carl	Twee koffers vol Tralievader
Grunberg, Arnon	Tirza
Hemmerechts, Kristien	Zonder grenzen
Japin, Arthur	Een schitterend gebrek
Lanoye, Tom	Kartonnen dozen
Mulisch, Harry	Twee vrouwen De aanslag
Peper, Rascha	Russisch Blauw
Koch, Herman	Het diner
Krabbé, Tim	De grot
Naegels, Tom	Los
Reve, Gerard	De vierde man
Spillebeen, Willy	Doornroosjes honden
Verhulst, Dimitri	De helaasheid der dingen Mevrouw Verona daalt de heuvel af Problemski Hotel
Van den Boogaard, Oscar	Liefdesdood
Wieringa, Tommy	Joe Speedboot

BIJLAGE II: LEESWIJZER TAALUNIE

TITEL: _____

Markeer wat van toepassing is.

CRITERIUM	DEELASPECT	MAKKELIJK	MOEILIK
lengte	van de tekst	korter	langer
	van tekstdelen	korter	langer
	van zinnen	korter	langer
taalgebruik	woordenschat	frequent/bekend	niet-frequent/onbekend
	taalvariatie	standaardtaal	register/stijlvariatie
	formulering	weinig idioom, letterlijk/concreet	veel idioom, figuurlijk/abstract
	grammatica	ongemarkeerd, eenvoudig	gemarkeerd, complex
tekstcomplexiteit	verhaallijnen	één	twee of meer
	betekenslagen	één	twee of meer
	scheiding fantasie/werkelijkheid	duidelijk of niet van toepassing	onduidelijk
thematiek / onderwerp	aansluiting bij leefwereld en leeservaring van de lezer	aansluitend	minder/niet aansluitend
	niveau van abstractie bij de presentatie	laag	hoog
vertelperspectief		auctoriaal, neutraal, personaal, ik-/jij-perspectief	wisselend, monologue interieur
personages	aantal	weinig	veel
	uitwerking karakters	stereotype, weinig diepgang	complexe karakters, meer diepgang
	verandering onderlinge verhoudingen	weinig, niet ingrijpend	veel, ingrijpend
	identificatiemogelijkheden	veel	weinig
plaats	geografisch	bekend	onbekend
	sociaal/cultureel	bekend	onbekend
tijd	tijdsverloop	chronologisch, zonder tijdsprongen	niet-chronologisch, met tijdsprongen/flashbacks
	open plekken/open einde	afwezig	aanwezig
	historische plaatsing	bekend of niet van toepassing	onbekend
lay-out / visuele steun	hoofdstukken/titels/witregels	aanwezig	afwezig
	illustraties	aanwezig	afwezig
	interpunctie	aanwezig	afwezig
nadruk bij spanningsopbouw		gebeurtenissen	gedachten/beschrijvingen

NIVEAU: _____